

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/materialy-do-pobrania/243965,50-rocznica-wydarzen-w-Radomiu-Ursusie-i-Plocku-1976.html>
17.06.2026, 09:48

50. rocznica wydarzeń w Radomiu, Ursusie i Płocku 1976

Materiały IPN do pobrania.

[Czerwiec 1976](#) [Komunizm Radomski](#) [Czerwiec '76](#) [represje komunistyczne](#)

25 czerwca 1976 r. w Polsce wybuchły masowe protesty społeczne wywołane ogłoszoną dzień wcześniej przez premiera Piotra Jaroszewicza drastyczną podwyżką cen podstawowych artykułów spożywczych. Mięso miało zdrożeć średnio o 69 proc. (lepsze gatunki wędlin nawet o 110 proc.), nabiał o ok. 64 proc., cukier o 90 proc., a ryż nawet o 150 proc. Decyzja, podjęta bez konsultacji ze społeczeństwem, miała zakamuflować głęboki kryzys gospodarczy PRL.

Najsilniejsze wystąpienia robotnicze miały miejsce w Radomiu (ponad 20 tys. uczestników), Ursusie (ponad 10 tys.) i Płocku. W tych miastach strajki szybko przerodziły się w demonstracje uliczne, w Radomiu doszło do dramatycznych walk z milicją, podpalenia gmachu KW PZPR oraz prób ataków na inne obiekty władzy. Według szacunków MSW w protestach wzięło udział łącznie 70-80 tys. osób na terenie 24 województw.

W 50. rocznicę wydarzeń z czerwca 1976 r. w Radomiu, Ursusie i Płocku, Instytut Pamięci Narodowej przygotował szereg konferencji i upamiętnień, podkreślając rolę tych wydarzeń jako symbolu robotniczego oporu i narodzin demokratycznej opozycji w PRL.

- [Debata „50. rocznica wydarzeń w Płocku, Radomiu i Ursusie 1976 r.”](#)
- [Konferencja naukowa „Radom, Ursus, Płock... Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r. – spojrzenie po półwieczu”](#)
- [Konferencja popularnonaukowa „Między Czerwcem a Październikiem 1956”](#)

► Czerwcowe strajki w Radomiu, Ursusie i Płocku 1976 r. – publikacje i materiały IPN:

- [Kutkowski Arkadiusz, Piątkowski Sebastian, Miasta buntu w imperium sowieckim. Konteksty radomskiego Czerwca 1976 roku](#)
- [David Morgan, Konflikt pamięci. Narracje radomskiego Czerwca 1976](#)
- [Komiks - Radomski Czerwiec'76 \(rysunki Przemysław Ochnia, scenariusz Przemysław Ochnia, Paweł Sasanka, Arkadiusz Kutkowski\)](#)
- [Teresa Ewa Opoka, Na ścieżkach zdrowia](#)
- [Cecylia Kuta, Przełomowy czerwiec](#)
- [Dobrosław Rodziewicz, Czerwiec'76. Gwałtowne „konsultacje społeczne”](#)
- [Paweł Sasanka, Czerwcową nienawiść](#)
- [Radom'76 we wspomnieniach Mirosława Chojeckiego \(1949-2025\)](#)
- [Szczepan Kowalik, Arkadiusz Kutkowski, Śmierć nieosądzona. Sprawa księdza Romana Kotlarza](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Ksiądz Roman Kotlarz. Śmierć ze znakiem zapytania...](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Radom '76. Sędziowie czerwcowi, dwa szkice do portretów](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Czerwcową „ekstremistka”](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Dariusz Markowski, Historia pewnego wózka](#)

- [Arkadiusz Kutkowski, Paweł Sasanka, Mściwe oblicze „Ojca Narodu”, czyli mało znana twarz Edwarda Gierka](#)

▶ Portal „Przystanek Historia”

[Czerwiec 1976 - portal Przystanek Historia](#)

▶ Represje

CZERWIEC 1976

REPRESJE

ZATRZYMANI

RADOM

654 osoby

URSUS

194 osoby

PŁOCK

55 osób

UKARANI PRZEZ KOLEGIUM DS. WYKROCZEŃ

212 osób

131 osób

10 osób

SKAZANI PRZEZ SĄDY

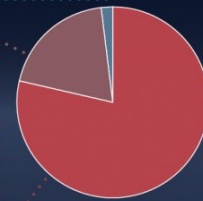

249 osób

7 osób

33 osoby

ZWOLNIENI Z PRACY

939 osób

233 osoby
tryb natychmiastowy

20 osób
z czego 6 dyscyplinarnie

Tryb natychmiastowy (z czego w Zakładach Metalowych im. Gen. Waltera – 360 osób)

Ukarano administracyjnie (nagany, upomnienia, pozbawienie premii): 717 osób

PROKURATURA WOJEWÓDZKA I PROKURATURA
REJONOWA W RADOMIU POSTAWIŁY PRZED
SĄDEM 255 OSÓB.

- 67 spośród nich oskarżono o czyn z art. 275 kodeksu karnego (przewidywał on karę do 5 lat więzienia za udział w nielegalnym zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy wspólnymi siłami dopuszczają się gwałtownego zamachu na osobę lub mienie, a do 10 lat – jeżeli następstwem zbiegowiska była śmierć, ciężkie uszkodzenie ciała lub ciężki rozstrój zdrowia albo szkoda w mieniu w znacznych rozmiarach). Pozostałym przedstawiono zarzuty m.in. z art. 208 kk (kradzież szczególnie zuchwała), 199 par. 1 kk (zagarnięcie mienia społecznego i 234 par. 1 kk (czynna napaść na funkcjonariusza MO). 51 osób odpowiadało w trybie przyspieszonym.

SPOŚRÓD OSKARŻONYCH:

- 249 osób uznano za winne zarzucanych im czynów
- 4 osoby uniewinniono
- sprawę 1 osoby umorzono.

WŚRÓD SKAZANYCH:

- 129 osób ukarano karą bezwzględnej pozbawienia wolności (do 10 lat)
- 108 karami pozbawienia wolności w zawieszeniu
- pozostałych innymi karami (samoistna grzywna, ograniczenie wolności itp).

SUMUJĄC: sądowym trybem postępowania objęto 40 proc. ogółu spośród 654 zatrzymanych, a jeśli wziąć pod uwagę także osoby ukarane przez kolegia do spraw wykroczeń (212) to ok. 80 proc. Dla porównania: po czerwcu 1956 r. w Poznaniu na ławach oskarżonych zasiadło 22 spośród 802 zatrzymanych.

**UKARANI PRZEZ WYDZIAŁ
DLA NIELETNICH SĄDU REJONOWEGO
W RADOMIU: 59** osób.

REPRESJE PARTYJNE W RADOMIU

358 osób wydalono z PZPR, skreślono z listy kandydatów 39 osób, udzielono 52 nagany z ostrzeżeniem, 137 nagan, 117 upomnień, odwołano z funkcji partyjnych 91 osób

REPRESJE POZAPRAWNE W RADOMIU

(bicie na tzw. ścieżkach zdrowia, bicie w trakcie przesłuchań)
Brak szczegółowych danych, ale można przyjąć, że dotknęły niemal wszystkich zatrzymanych. Badający tę sprawę pion prokuratorski Delegatury IPN w Radomiu ustalili, że praktyka bezprawnego pozbawienia wolności połączonego ze szczególnym udręczeniem dotknęła co najmniej 173 osoby.

► IPNtv:

- [Rocznica strajków w Ursusie, Radomiu i Płocku z 1976 r. Bogdan Bujak dla Historia toczy się dziś](#)
- [„Gdyby nie Ursus, gdyby nie Radom, to byście jedli chleb z marmoladą”](#)
- [Miasta buntu w imperium sowieckim](#)
- [„Z filmoteki bezpieki” odc. 90 – Czerwiec 1976](#)

► Wystawy IPN

- [Krok ku wolności. Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r.](#) Wystawa elementarna przygotowana przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie i delegaturę IPN w Radomiu przedstawia podstawowe informacje o wydarzeniach, jakie miały miejsce w czerwcu 1976 r. w Radomiu, Ursusie i Płocku. Do pobrania również: [Materiały edukacyjne do wystawy elementarnej](#).

SPALIĆ KOMITET!

Tuż przed godziną 15 demonstranci podpalili w Radomiu gmach KW PZPR, a wkrótce potem doszło w mieście do gwałtownych walk ulicznych z siłami Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej (ZOMO), które władze sprowadziły z Kielc, Łodzi, Lublina i Warszawy.

Demonstranci walczący na skrzyżowaniu ulic Kelles-Krauza i 1 Maja w Radomiu. Fot. z kolekcji Krzysztofa Wierzbickiego.

Plonący gmach KW PZPR w Radomiu. Fot. IPN.

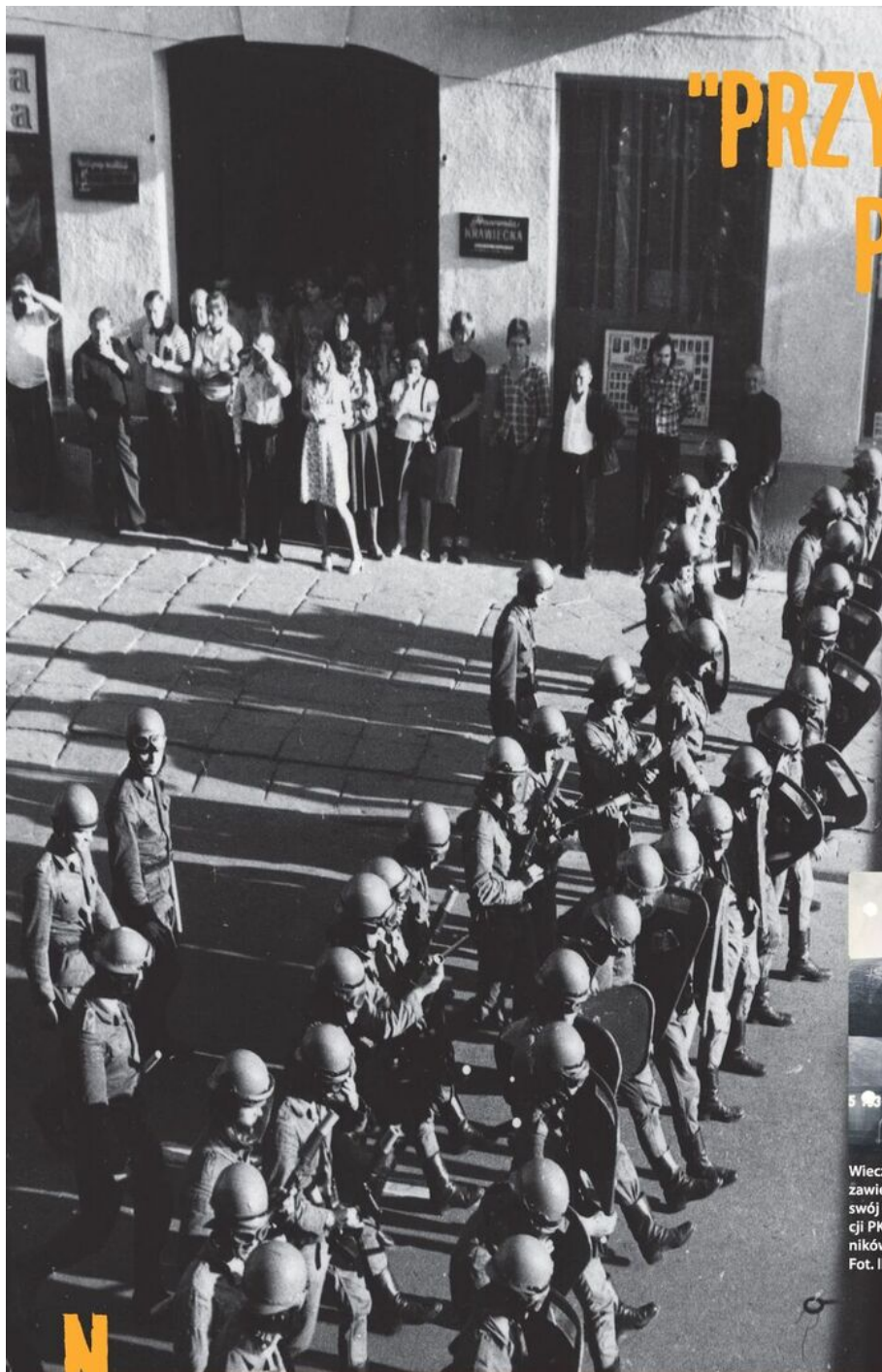
INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Krzysztof Gniadek, niespełna 18-letni robotnik oskarżony o podpalenie gmachu KW PZPR i skazany za to na 10 lat więzienia. Fot. IPN.

"PRZYWRACANIE PORZĄDKU"

Oddziały ZOMO na ulicach Radomia. Fot. IPN.

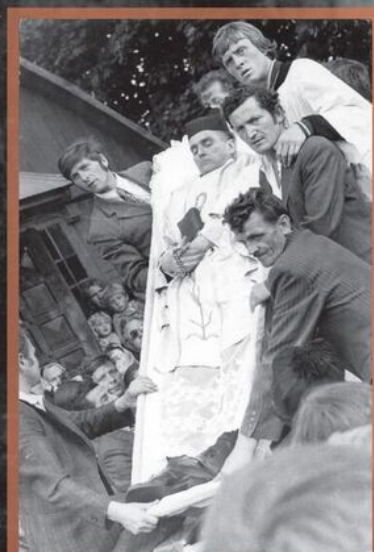

Wieczorem 25 czerwca 1976 r. władze PZPR podjęły decyzję zawieszającą decyzję o podwyżkach, co protestujący uznali za swój sukces. Na zdjęciu: pociąg z transportem drewna na stacji PKP w Radomiu z napisem dziękującym radomskim robotnikom za skuteczne upominanie się o odwołanie podwyżek. Fot. IPN.

N a rogu ulicy zobaczyłem milicjanta. Stał dziesięć metrów ode mnie. Przyklęknął, wycelował z wyrzutni gazu i wystrzelił. Bezcelnie, żeby mnie uszkodzić. Dostałem w kolano. Prawie straciłem przytomność. Zaraz potem nastąpiło bicie, pałowanie, polewanie wodą z armatek kogo się da, nawet kobiet, zupełnie bezbronnych.

RADOMSKI POPIELUSZKO

Postacią symbolizującą protest robotniczy w czerwcu 1976 r. jest ksiądz Roman Kotlarz, wikariusz z podradomskiej parafii Pelagów. W dniu protestu ksiądz przebywał w Radomiu i brał udział w pokojowych przemarszach po ulicach miasta. Po powrocie do Pelagowa dowiedział się o „ścieżkach zdrowia” i w kilku kazaniach wystąpił w obronie osób represjonowanych. Na początku lipca 1976 r. zaczęli nachodzić go i bić „nieznani sprawcy” – czyli nieumundurowani funkcjonariusze MO i SB. 16 sierpnia 1976 r. został zabrany do szpitala w Krychnowicach, gdzie dwa dni później zmarł. W grudniu 2018 r. wszczęto proces beatyfikacyjny księdza, który coraz częściej nazywany jest „radomskim Popieluszką”.

 INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Ksiądz Roman Kotlarz z wiernymi.
Fot. ze zbiorów Tomasza Świtki.

Pogrzeb ks. Romana Kotlarza w Pelagowie.
Fot. ze zbiorów Tomasza Świtki.

► Materiały do pobrania:

- [„Biuletyn IPN” 4 \(125\) 2011](#)
- [Paweł Sasanka, Czerwiec 1976. Geneza, przebieg, konsekwencje](#)
- [Czerwiec '76 Robotnicza rewolta - „Niezależna Gazeta Polska”, 7 lipca 2006](#)
- [Pakiet edukacyjny „Czerwiec '76 - krok ku wolności”](#)
- [Jerzy Eisler, Polskie miesiące czyli kryzys\(y\) w PRL](#)

Kontakt dla mediów:

dr Rafał Kościański
 rzecznik prasowy IPN
 tel. 735 205 793
rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

- [dr hab. Sebastian Piątkowski Delegatura IPN w Radomiu - czerwiec 1976 protest robotników](#)
 - [dr hab. Sebastian Piątkowski Delegatura IPN w Radomiu - czerwiec 76 narodziny opozycji demokratycznej](#)
- [Następny Strona](#)

Radom, Ursus, Płock...

PROTESTY ROBOTNICZE

w czerwcu 1976 r. – spojrzenie po półwieczu

KONFERENCJA NAUKOWA – 16 CZERWCA 2026 R.

Konferencja naukowa - Radom, Ursus, Płock... Protesty robotnicze w czerwcu 1976 r. - spojrzenie po półwieczu

**Między
Czerwcem
a Październikiem
1956**

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pliki do pobrania

[dr hab. Sebastian Piątkowski Delegatura IPN w Radomiu - czerwiec 1976 protest robotników \(mp3, 3.61 MB\)](#)

[dr hab. Sebastian Piątkowski Delegatura IPN w Radomiu - czerwiec 76 narodziny opozycji demokratycznej \(mp3, 3.89 MB\)](#)
